

מאת אורי אבנרי

מרוב עצים — נשכח היער. מרוב פולי מעברים" ומובלעות" נשכחה המהות האמיתית של הסדרה הביניים העומד לדיון. בתעמולתם, טענו המצרים שזהו הסדר "צבאי גרדא" ואילו התעמולה הישראלית ביקשה להדגיש שזוהי "הסכם מדיני". אך כגישתם המהותית של הדי צדדים, המצב הפוך. הישראלים מתייחסים אל ההסדר כאילו רק הדי פרטים הצבאיים שנו חשובים, ודי אילו דווקא המצרים רואים רק את השלכותיו המדיניות.

שיחרור צה"ל

מבחינה צבאית, הוויכוח על הפר- טים הצבאיים אינו ספל בלבד, אלא שהוא מגלה גם מגמה מסוכנת ביותר. ממשלת ישראל לחמה כלביאה פצועה על כל מאה מטרים של נסיגה, על כל טנק שמוחר יתיה למצרים להכניס לאיזורי הדילול שלהם ממויחה לתעלה, על כל קילומטר של התקדמות מצרית מיוחה. במידה שזוהי ויכוח לשם שמירה עדי יוקרה, הרי הוא מוכן, אפסי מגוחך. אך במידה שזוהי ויכוח רצוי, ני, הוא מעורר שאדות חמורות ביותר. ישראל הפסידה את המערכה בראשית מילחמת יום-הכיפורים ביגלל קו בר-לב

הנרי קיסינג'ר בעת ביקורו ב"ד ושם"

ניים בישראל עצמה אינם כשרים לכך כעת. המחנה הגדול שקם למנוע את ההסדר החלקי אינו רוצה בהסדר כולל. הוא דוגל בתורה של "אף שעל". הוא כופר באופן מוחלט בשני העיקרים, שקבלתם היתה מאפשרת הליכה לניצחון והשגת שלום בעתיד הקרוב: הנכונות לחזור לקו ה-4 ביוני, עם שינויים "בלתי-מהותיים", וההס- כמה להקמת מדינה פלסטינית בגדה ובר- צועה. אפשר, כמובן, לנקוט עמדה תיאורטית

ישראל תלויה כיום במידה עצומה בארצות-הברית. היא יכולה להשתחרר מחלות זו רק במסגרת שלום כולל, והשתלבות המדי- נה במרחב. זהו תהליך שיצריך זמן, והוא לא יתגשם כל עוד מחנה-השלום הישראלי יהיה עלוב, מרוסק, מפולג והסריאונים. אם יבוצה הנוכחות האמריקאית העצור מעשיית-איבה וזהבטיות רגזי עיה בתקופת-הביניים, הרי יש בכך חיוב, לצד החיכטים השליליים. גם זהו בכחינת הרע במיעוטו.

הקרב המכריע

אולם הגורם הפוליטי המכריע, שעליו לקבוע את עמדת מחנה-השלום הישראלי, הוא פנימי. המאבק המרכזי של השבוע האחרון אינו מתמקד על דמה קילומטרים בסיני. הוא מתמקד על דמות המדינה עצמה. התקפתו המוחצת של מחנה ארץ-ישראל השלמה על הממשלה באה כדי לקבוע עובדה מוגמרת: אסור לממשלה, כל מבר- שלה, לסגת אף ממטר אחד של אדמה כבושה. אין כל זכות לרוב בישראל, לכנסת ולממשלה, לצוות על נסיגה כל שהי. אם תנצח התקפה זו, ואפילו אם תשיג הישג המתקרב לניצחון, ייסתם הגולל על השלום — כל שלום, חלקי או כולל. כאן פועל עיקרון של "קל וחומר" — אם אי-אפשר להשיג במדינה ריב ברור ומאסיבי להסדר חלקי קטן, עדי אהת כמה וכמה

הברירה האמיתית

אין לחלום על השגת ריב יציב לדי הסדר כולל, שיהיה בו ויתור עדי כז השטחים הכבושים. זוהי הנקודה המרכזית, העיקרית, הקובעת. מי שאינו רואה זאת, הוא עיוור. מבחינה צבאית, מדינית ופסיכולוגית, נקודת-האור של ההסדר החלקי חשובות יותר מאשר נקודת-הצל שבז. אך גם אילו היה המצב הפוך, אילו היה זה הסדר שלילי יותר מאשר חיובי, צריך היה להכריע השיקול הפנימי. כיום שתאמר הכנסת את ההסדר החלקי, ייקבע בפעם הראשונה בצורה חדי-משמעית הכלל כי מותר לסגת, מותר להחזיר שטחים, ולא למחורתי-מילחמה בעיקבות כישלון. זהו הצעד הראשון המפורסם, שאני ארץ-ישראל השלמה מבינים זאת היטב, ומכאן החלטתם לפוצץ את ההסדר בכל האמצעים, בכל מחיר, ויהימה. יהא זה מחיר טראגי, אם כוחותי השהום בישראל הא יכינו זאת.

פירו חצירחאי סיני מקום נכבד. אין ספק שסיני מפורז היה תורם תרומה חשובה לביטוס השלום, לכשיושג. אולם יש להכיר בעובדה שבינתיים הלשו שמונה שנים, והמציאות השתנתה. מילחמת יום-הכיפורים חוללה תמורה פסיכולוגית ופוליטית במצב. פירו כל סיני הוא כיום, חלום באספמאי. מצריים שוב אינה יכולה להסכים לאי-נוכחות צבאה בחלק כה גדול של שיטחה הלאומי הריבוני. פירו חלקי, כפי שהוא נלקח בי השבון בהסדר הביניים, יחד עם שמירת עוצמתו של צה"ל, הוא התחליף הכביר כיום. גם לאיש תחנות-אתרעה עלידי "טכ- נאים" אמריקאיים, יש שתי פנים. אין ספק שיש בכך סכנה. זוהי ראשיתה של נוכחות אמריקאית פסיית במרחב. אין גם ספק כי ה"טכנאים" האלה יהיו אנשי הצבא ו/או סוכנותיהבין המרכזית של ארצות-הברית. יש לכך השלכות שליליות רבות. שאין צורך לעמוד עליהן. אולם רעיון זה לא עלה בחלל הריק.

ולשלול את ההסכם החלקי מתוך שאיפה להסכם כולל לאלתר. אולם מבחינה מע- שית, זוהי עמדה כוזבת, ואפילו שקרנית. כיום, הברירה הסוליסית המעשית היא בין הסדר הביניים כמוצע, לבין החזקת כל השטחים והליכה למילחמה. אם ייכשל הסדר הביניים, לא יהיה עם מי לנהל מחר מאו-אומחן שלום כולל. על העולם הערבי יעבור תהליך של רדיי קאליציה, הגוש הערבי המתון יתפורר, וגם בקרב אש"ף יגברו הגורמים הקיצוניים על המתונים. המוכנים עתה להסדר. לעומת זאת, חתימת הסכם הביניים תיצור רגיעה כללית לכמה שנים. מחנה-השלום הישראלי יוכל, וחיוב יהיה, לנצל זמן זה כדי להביא לתמורה בישראל, וליצור את התנאים שיביאו לגיבוש הנהגה לאומית המוכנה להכיר בזכות הפלסטינים למדינה משלהם, ולהחזרת השטחים תמורת שלום. התייצבות גורמים של "מחנה הדי שרום" הישראלי נגד הסדר הביניים ניים מעמידה אותם באופן אויביק טיבי בחזית אחת עם זבונן המר ומנחם בגין — תחא השקפתם הדי סובייקטיבת אשר תהיה.

— הפסיכולוגיה של הידבקות לקרקע. היתה זו הפיסה סטאטית, "פסיכולוגיה של קו טאווינו", שביגללה זנח צה"ל בימי רמטר כ"לותו של חיים בר-לב את היתרון המכריע שהיה לו כצבא נייד, החושב במושגים של מילחמת-תנועה. מי שהסיק את ליקחי מילחמת יום- הכיפורים, אינו יכול עתה לדבוק בשיפולי- קרקע ובקילומטר של מידבר, כאילו בכך תלוי גורלה של מדינת ישראל וכשרו של צה"ל להחזיק מעמד במילחמה הבאה. מי שרואה במיתלה ובגידי את חזות-הכל, עניין של חיים ומוות, מוכיח את דיברי המדינאי הצרפתי על מישפחת הבורבוניס: הוא לא שכח דבר, ולא למד דבר. המילחמה הבאה — אם אכן תפרוץ — לא תוכרע עלידי המיתלה והגידי. היא תוכרע עלידי מיכלול של גורמים, מורא- ליים ומחששים — רוח החיילים, טיב הפיקוד והמצביאות, מיבנה הכוחות, עוצמת הצידו, ובעיקר: נכונותו של צה"ל לנהל מילחמה ניידת, שאינה צמודה לפרט טור סוגראבי זה או אחר.

הרע במיעוטו

הסדר הביניים אינו אידיאל. הוא רחוק מאד מזה. אבל כתנאים הנתונים, זהו הרע במיעוטו — ובתור שכזה, יש לתי מוך בו. תמיכה מעשית זו אינה מחייבת, כמובן, קבלת המדיניות של ממשלת-ריבין מבחינה עקרונית. המדיניות הזאת פסולה, מפני שאינה מאמינה בשלום כולל, אינה מוכנה להתמודד עם הבעיות היסודיות (הפלסטינים והשטחים), דבקה יתר על המידה באיני-טרסים אמריקאיים, משוללת עצמאות מחר שבתית ומדינית. כל זה נאמר פעמים רבות, ואין צורך לחזור על כך. מעולם לא היה המצב במרחב נוח להשגת שלום כולל כמו עכשו — והחמצת הודמנות זו תהא חטא היסטורי. להלכה, יש בהסדר החלקי יסודות שליי ליים לגבי עתיד ההתקדמות לקראת שלום. מכיוון שהשגת השלום כוללת עיסקה של "שטחים תמורת שלום", הרי החזרת חלק מן השטחים — ואפילו חלק קטן — תמורת ארבעה זמנית בלבד, אינה רצויה כשלי-עצמה. היא מקטינה את ההון שנוכל להכניס בבוא היום לקופת השלום.

הברירה האמיתית

אולם עיקר המטרה הוא, כמובן, למנוע מילחמה — ולא לנהל אותה. מבחינה זו, האלטרנטיבה היא פשוטה בתכלית. זהו היער, ודא עין זה אי אחר. אם לא יקום הסדר חלקי, ישכנע הדבר את כל העולם הערבי, בצדק, כי המדיניות של אנוואר אל-סאדאת נכשלה, והיתה כוזבת מלכתחילה. סאדאת יפול, או ישנה את מדיניותו מן הקצה אל הקצה. מצריים תידחק לזרועות "חזית הסירוב", ותתכונן למילחמה. אם המילחמה תפרוץ מייד, או אחרי שנה, או אחרי שלוש שנים — הדבר יהיה אז תלוי אדורק בשיקולים האיטראי-טניים של ממשלת מצריים. היתה תהיה בלתי-נמנע. זוהי הברירה המעשית. הבריי רה האחרת — הליכה להסדר כולל — היא תיאורטית בלבד. לא מפני שאי-אפשר להשיג עכשויו הסדר כולל, אלא מפני שהתנאים המדי-

שטיח אדום לקיסינג'ר ב"המלך דויד"